# בסוד שיח

# פרידה מספר בראשית

איך אפשר להיפרד מספר בראשית, אבי־אבות סיפורי המק־רא, בלי הצדעה של איזה סיפור מקורי שטרם ראה אור, ואין בין המפורסמים?

בעודי לומד את פסיקותיו של הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל בכמה נושאים רגישים, הגעתי לרב ישראל שורין, אישיות תו־רנית גדושה ומרתקת - הגר באופרת. הרב ישראל שורין היה תלמיד ב"כולל" הראשון שנפתח בארה"ב, בבוסטון ובראשו עמד הגרי"ד סולובייצ'יק. (בטעות מיחסים את פתיחת הכולל הראשון בארה"ב לרבי אהרן קוטלר זצ"ל). סיפור "הכולל" הזה על 20 תלמידיו הוא פרק בפני עצמו, ואני מאוד מקווה שהרב שורין או אחיו, העיתונאי הידוע בקרצין שורין, יעלוהו על ספר.

הרב ישראל שורין היה מצוי בדלת אמותיו של הגרי"ד סולובייצ'יק זי"ע יותר מכמה רבנים הנושאים לשווא את פסי־קותיו של בעל "איש ההלכה", ושעות רבות אפשר לשהות במ־חיצתו ולשמוע על הנהגותיו של הגרי"ד סולובייצ'יק ותפיסת עולמו, ולא להרגיש כלל כי השמש כבר שקעה.

שאלתי את הרב שורין הכיצד קרה שכמה מתלמידיו של הגרי"ד סולובייצ'יק מצטטים בראש חוצות מפיו דברים ופסי־קות הלכתיות שלא היו ולא נבראו השיב לי הרב שורין: "א־כן, שאלתי את הרב מדוע אינו מכחיש והוא אמר לי "אם אכחיש את כל מה שנאמר בשמי - לא אוכל לפתוח את הגמ־רא וללמוד אפילו לרגע אחד".

אבל לא לשם כך שוחחתי עם הרב שורין. עניין אותי מאוד כיצד נוצר הקשר בין הגרי"ד סולובייצ'יק לבין חב"ד: עם האד־מו"ר הריי"ץ זי"ע (רבי יוסף יצחק שניאורסון), ובעקבות כך עם חתנו האדמו"ר מלובביץ' זי"ע. מסתבר שהגעתי לכתובת הנכונה: "שמעתי את זאת אישית מהרב סולובייצ'יק ואיש עדיין עוד לא כתב על הקשר המיוחד הזה", אמר לי.

"ומעשה שהיה כך היה: לחב"ד בארה"ב היה כתב עת תור־ני, שבועי, שנשא את השם 'הקריאה והקדושה'. בביטאון הזה היה הרבי הריי"ץ מפרסם דברי חסידות ומאמרים חסידיים. באחד הגיליונות פורסם מאמר חסידי על משמעות הנאמר בג־מרא בבבא קמא (פרק רביעי) 'שור שנגח ארבעה וחמישה'. הריי"ץ לא התייחס לפשט אלא להיבט החסידי, ובעיני כמה אנשים הדברים נראו כ'השכלה' ממש.

והיה יהודי אחד בשם הרב היימן, ליטאי־מתנגד, שסבר כי אי־אפשר לעבור על כך לסדר היום, ופנה לרב משה סולובייצ'יק, אביו של בעל "איש ההלכה". זה קרא לבנו הג־רי"ד סולובייצ'יק, שקרא את הדברים - והחליט להגיב. תחת שם מושאל, י.ד. זמיר, כתב הגרי"ד סולובייצ'יק מאמר ביקו־רתי, בביטאון יהודי שיצא לאור בבוסטון (באידיש ובעברית), נגד ההסבר החסידי של האדמו"ר הריי"ץ על 'שור שנגח אר־בעה וחמישה'.

לא עברו אלא ימים ספורים והאדמו"ר הריי"ץ הזמין את הגרי"ד סולובייצ'יק לשיחה. הרב סולובייצ'יק נענה להזמנה. לאחר כמה מילות נימוס אמר האדמו"ר הריי"ץ לאורחו: "אס־פר לך שני סיפורים, שסיפר לי אבי האדמו"ר הרש"ב זי"ע בקשר לסבא שלך ר' חיים מבריסק זי"ע. על סיפור אחד אמר לי אבי מורי האדמו"ר, שעורו הסתמר ועל השני התבטא: 'נהיה לי קר תחת הציפורניים'.

והנה הסיפור הראשון שסיפר לי אבי האדמו"ר: באחד מכ־נסי הרבנים בענייני הכלל, נכנס אבי האדמו"ר הרש"ב לחד־רו של סבך, ר' חיים הלוי מבריסק, והוא מצא שם את ר' חיים שוכב על הספה ואת השמש שלו שוכב במיטה. אבי לא נרגע אל מול המראה הזה, ומאוחר יותר שאל את סבך הכיצד ייתכן שהשמש ישן במיטה ואילו הוא ישן על הספה. הסביר לו ר' חיים: הגעתי להסכם עם העוזר שלי, כי מי שיגיע ראשון לחד־ר, הוא יישן על המיטה, ומי שיבוא מאוחר יותר יסתפק בס־פה. ומכיוון שאתמול נמשכה אסיפה הרבנים עד שתיים בלילה, ממילא העוזר שלי הגיע מוקדם יותר ולכן, על פי המוסכם בינינו, הוא ישן על המיטה.

על הסיפור הזה אמר לי אבי האדמו"ר ששערו או עורו הס־תמר.

והסיפור השני עניינו גזירת מלכות רוסיה על חובת הרב־נים להשתלם בלימודי חול, לימודים כלליים. בעקבות הגזי־רה הזאת התקיים כנס רבנים רב־משתתפים ונטלו בו חלק הרוב המכריע של רבני הקהילות ברוסיה. ביניהם, כמובן, רבי חיים הלוי סולובייצ'יק מבריסק, רבי חיים עוזר גרודזנסקי ואבי האדמו"ר הרש"ב.

רוב הרבנים נטו שלא להתעמת עם השלטונות ולקבל את הגזירה המלכותית, שכל רב שלא השתלם בלימודים כלליים יהיה פסול לכהן כרב. סבך רבי חיים מבריסק, ורבי חיים עוזר ואבי האדמו"ר התנגדו לגזירה הזאת. אלא שאבי האדמו"ר חשש מאוד שמא בעת ההצבעה - המתנגדים לה יישארו במי־עוט.

כשלבו כבד עליו נכנס אבי האדמו"ר לחדר של סבך ופרץ בבכי מר. שאל אותו הסבא רבי חיים מבריסק מדוע אתה בו־כה, ואבי תיאר בפניו את יחסי הכוחות בכנס הרבנים והזכיר שמות מבין התומכים, כמו רבי מאיר שמחה מדווינסק. הסבא הרגיע את אבי ואמר לו: אל תדאג, לא יצביעו בעד הגזירה הזאת.

והנה כשהתכנסה האסיפה שהיתה צריכה להכריע אם לקבל את הגזירה או לדחות אותה - לקח הסבא רבי חיים מב־ריסק את רשות הדיבור. באולם היה שקט מוחלט וניכר היה המתח הרב בין המשתתפים.

וכך אמר הסבא שלך: "השם שלי הוא ר' חיים סולובייצ'יק והוא ידוע מסוף העולם ועד סופו ובכוח התורה אני פוסק לה־צביע נגד". המזכיר העמיד מיד את הנושא להצבעה וכולם, כל האורתודוקסים, הצביעו נגד גזירת המלכות.

ועל הסיפור הזה אמר לי אבי האדמו"ר שכאשר שמע את דבריו של סבך נעשה לו קר תחת הציפורניים. (תרגום מאי־דיש).

כאשר סיים האדמו"ר הריי"ץ לספר את שני הסיפורים, הוא הזמין את הגרי"ד סולובייצ'יק להיות אורח הכבוד ב"דינר" השנתי של מוסדות חב"ד בארה"ב, והגרי"ד סולובייצ'יק נענה להזמנה.

בכל אותו זמן שהגרי"ד סולובייצ'יק שהה במחיצתו של הריי"ץ לא אמר לו הריי"ץ ולו מילה אחת על המאמר של י.ד. זמיר. גם לא ברמז.

המיפגש הראשון בין האדמו"ר הרש"ב לבין רבי חיים הלוי סולובייצ'יק מבריסק התקיים בשנת תרנ"ז. אז הוחלט ביניהם על פעילות משותפת בעסקנות הכלל. לא חסרו כמובן כאלו ממחנה "המתנגדים" שעוררו ביקורת על מעשיו אלו של הגאון מבריסק. הללו קיבלו אזהרה חד־משמעית מפי הרב מב־ריסק בעת אסיפה שנערכה בבריסק.

וכה אמר סבו של הגרי"ד סולובייצ'יק: "אנו מתייחסים לגזע משפחת ה'טהורים', כיתת מתנגדים שבעת המחלוקת המפורסמת (עם החסידים) לא ששה לקראת עלילות ושקרים, אלא שקרה לתור אחר האמת והנהגת היתה למבאר", זי"ע.

## מחצרות אדמו"רים וחסידים

# לא רק התרופות עוזרות

(מוקדש בהוקרה לד"ר ברוך קפלן)

בכל מוצאי־שבת קודש מתכנסת חבורה מתלמידיו של הצדיק הירו־שלמי, המקובל רבי עקיבא רבינוביץ שליט"א, בביתו לסעודת מלווה־מל־כה. אין הדלת נעולה בפני מבקשי 'חסידות במסורת'. המסורת שנשמ־עת בסיפורי חסידים ור' משה [illegible] היחיד והמיוחד נכד של [illegible] (וכך) מעלה אותם על הכתב המחשב - וכך אני זוכה בהם, וכאן שניים מהם.

שני יהודים באו להתדיין ולהתפשר על סכסוך שהיה ביניהם, אצל המגיד הקדוש ממזריטש זי"ע. אחד מהם היה מחסידיו של המגיד, והא־חר היה מן המתנגדים אשר הסכים בכל זאת לבוא להתדיין לפני המ־גיד, שהרי המתנגדים ידעו שהמגיד הקדוש היה תלמידו של הרה"ק בעל [illegible] 'פני יהושע' זי"ע, והכירוהו כגדול בתורה, וסמכו עליו שיפסוק כראוי. פסק המגיד את דינו, ושניהם יצאו מרוצים מלפניו. קודם שיצאו, בי־רכם המגיד, ואמר לאותו מתנגד כך: דע לך, שכאשר האדם חולה ר"ל, לא רק התרופות עוזרות לו - אלא לכל רופא גדול מתלווה מלאך גדול. אל הרופא של המלך מתלווה המלאך רפאל בעצמו - ויש בכך לעזור לאדם. משא"כ אל רופאים קטנים יותר, מתלווים מלאכים קטנים יותר. לא הבין אותו מתנגד למה מכוונים הדברים, ולא הבין [illegible] באמת, אולם נצר את הדברים בלבו.

חלפו שנתיים ימים, ואותו אברך חלה במחלה קשה מאוד, עד שכל רופאיו נתייאשו מלרפאותו. אז נזכר האברך בדבריו של המגיד, ואמר לבני ביתו לשכור ולהביא אליו את רופאו של המלך - הקיסר באודיסה - רופא יהודי מהולל (שהיה רחוק מאד מיהדותו) והתגורר בעיר הגדו־לה פטרבורג. כמובן, שהיו צריכים לשלם ממון רב לשם כך, עד שהס־כים לבוא. [illegible] להביא את הרופא הגדול הזה. כשהגיע הרופא ובדק את האברך, הבין שהמצב אנוש ואין מה לעשות. אמר הרופא לבני המשפחה, שלפי תורת הרפואה, אין לו תרופה, והמצב אבוד ר"ל, והחל לפסוע לעבר דלת היציאה. בעוברו כך ליד החולה, העיף מבט נוסף לעבר החולה, וראה שי־נוי קל לטובה. מיד חזר ובדק את החולה שוב, והבין שחזרה אליו רוח חיים. הבין הרופא, שניתן לתת תרופה כלשהי, ורשם אותה במרשם. [illegible] החולה שהתחיל [illegible] - [illegible] לא היה מקובל [illegible] - ואמר לו את הד־[illegible] המגיד הק' ממזריטש, שלכל רופא גדול מתלווה מלאך גדול, ושלא רק התרופות עוזרות - אלא המלאך רפאל הוא שמתלווה לרופא של המלך. כששמע הרופא כך, נתפעל מן הדברים עד מאד, שכן ראה בחוש [illegible] הבין [illegible] של המגיד [illegible] את המגיד הק' ולהכירו.

ואכן, לאחר שהבריא אותו אברך, הביאוהו אל המגיד הק' ממזריטש זי"ע. כשנכנס אצל המגיד הק', הבחין במצבו: המגיד הק' היה חולה, ובגלל מחלתו היה [illegible] לשכב תמיד במטתו, מפני שכאבות רגליו היו חולות במחלה קשה [illegible] בה לו יסורים וכאבים רבים, והיתה בהם דלקת שבעירה כמו גחלים. אמר הרופא: [illegible] למגיד הק' רבי, אני אשתדל לרפא את גופך, והתה תרפא את נשמתי וכך הוה. המגיד הק' קירב את אותו רופא אליו, ומ־[illegible] שנשאר אצל המגיד הק' ועזב את עבודתו אצל המלך. הוא ראה שאצל המגיד יש מופתים שלמעלה מדרך הטבע.

## "וזהי בקשה קשה"

אל הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ בעל 'באר מים חיים' זי"ע (שהיה תלמידו של הרה"ק רבי מיכל'י מזלוטשוב זי"ע), בא יהודי סוחר עשיר בערב שבת, ובידו תפילה של כסף - הפקיד את התפילה אצל הצדיק (שהרי כשמגיע אדם זר לעיר, היכן יפקיד את כספו כראוי אצל רב העיר, שהוא אדם צדיק ורב גדול). אולם, כידוע, בערב שבת אחה"צ, לא היה אותו צדיק כבר בעולם הזה, מרוב התיות קדושת השבת שלו - כמובא בס' "קבוצת יעקב" (להרה"צ רבי יעקב מרגליות זצ"ל, בנו של הרה"ק רבי משולם נתן זי"ע, רב ואב"ד בדרישוב, אשר נהג לנסוע אל הצדיק בעל 'באר מים חיים') שה'באר מים חיים', לאחר שחזר מטבילתו במקוה בערש"ק - לא היה ניתן להכיר אותו: ראו ממש אדם חדש, בכל פניו ובכל קומתו ותוארו.

הצדיק בעל 'באר מים חיים' זי"ע לא זכר היכן הניח את כספו של אותו יהודי. והנה, כשהגיע אותו סוחר במוצש"ק לבקש את כספו, לא ידע הצדיק לשית עצות בנפשו. נצטער הצדיק צער רב, באשר לא היה לו אפילו חלק קטן מסכום הפקדון. כשראה אותו סוחר את צערו הרב של הצדיק, הרגיעו ואמר לו: רבינו, אל יצטער מר הריני מוחל לכב' את הפקדון! שמח הצדיק שמחה מרובה בראותו כך, ואמר לסוחר: במה אגמול לך עבור הנחת שגרמת לי? אמר לו הסוחר: רבינו, רצוני להרגיש קדושת השבת כמו זו של הרב. אמר לו הצדיק: ראה נא, זוהי בקשה קשה, כי אין לך ה'כלים' הדרושים לכך. והסוחר בשלו: רבינו, זוהי הבקשה שהנני מבקש מלפניך! כשראה הצדיק כך, בירכו. והנה, בכל ערב שבת לאחר חצות היום, החל אותו סוחר לרתות: "שבת קודש, שבת קודש", ויהי הדבר לפלא, עד שהסוחרים שעימם סחר, חשבו שירד מדעתו. כך היה אותו סוחר שרוי בדבקות במשך כל השבת. לאחר צאת השבת, חזר ונהיה כאחד האדם.

עורכת המוסף: נעמי גולן